ఆశాజ్యోతి

నిలువుబొట్టుకుమల్లే వెలుగుతున్న దీపానికి కొడి కట్టింది. కాంతి తగ్గింది. కొడి రాలుద్దామని ఆమె దీపం దగ్గరకు వెళ్ళింది. కాని తీరా దగ్గరకు వెళ్ళేటప్పటికి ఆమెకు భయం వేసింది. చితిలో కూర్చున్న సీతమ్మవారికి మల్లే కూర్చుని వుంది. కొడి రాలిస్తే దీపం బాగా వెలుగుతుంది. నిజమే కాని కొడిని రాల్చే ప్రయత్నంలో దీపానికే మోసం రావచ్చు. దురాశ దుఃఖానికి చేటు. ఆమె కొడిని రాల్చలేకపోయింది. తనెవరు కొడి రాల్చడానికి? కొడి అవసరం దీపానిది. ఆ పని దీపమే చూచుకుంటుంది. విడిపోవటమే మంచిదనుకున్నప్పుడు కొడి తనంతట తానే విడిపోతుంది. ఆ పాపాన్ని తనెందుకు వొడికట్టాలి వున్నవి చాలక?

గీసిన అగ్గిపుల్లకోసం వెతికింది. గీసి వేసిన అగ్గిపుల్లతో వొత్తి పెద్దది చేసింది. పెరిగిన తోటకూర కాడకుమల్లేవొత్తి వాలిపోయింది. కోపగించినట్లు దీపం చిటపట చిటపటమంది.

ఆరిపోయిందే అనిపించింది. ఆమె గుండె గుభేలు మన్నది. ఆవురు ఆవురుమంటూ పసివాడిదగ్గరకు వెళ్ళింది. వాడికి రెండో నెల. గుండెజలుబు. మూసినకన్ను తెరవటంలేదు. వేసిన చెయ్యికదల్చటంలేదు. చాచిన కాలు ముడవటంలేదు.

దీపంఆరలేదు. వాడు కదల్లేదు.

ఆమె కళ్లు చెమ్మగిల్లినై. జీవితం పాము తరుముతూ వుంది ఆమెని.

ఆమె భర్త మరణించాడు. ఈ పసివాడు కడుపున పడటం– ఆమె భర్త మరణించటం ఒకేసారి జరిగినై. అప్పుడే తను ఆత్మహత్య చేసుకుందాం అనుకుంది. కాని తనకడుపులో కదిలే ప్రాణాన్ని వొదిలిపెట్టలేకపోయింది. తను ఆత్మహత్య చేసుకుందాం అనుకున్నప్పుడల్లా కడుపులో వూపిరి సలపనట్లు తన్నుకునేవాడు. తనకు జాలివేసింది. ఆ ప్రయత్నం మానుకుందివీడికోసమే తను బ్రతికింది.

"అమ్మా"— మంచంమీద ఆమెకు ఎదురుగా కూర్చున్న కూతురు పలకరించింది. ఆమెకు భయంవేసింది. పలక లేకపోయింది.

"అమ్మా"—కూతురు మళ్ళీ పలకరించింది. ఆ పిల్లకు ఆరో ఏడు. పట్టిన పట్టు విడవదు. ఆమె మాట పెకిలించింది "ఏం తల్లీ?"

"చిట్టి బాబుకి జబ్బు కదూ?"... అడిగింది కూతురు.

"అవునమ్మా"అని, కూతురు ఇంకేమీ అడుగుతుందో అని ప్రాణాలు బిగపట్టుకొని కూర్చుంది.

"నయం అవుతుందిలే అమ్మా. విచారం పెట్టుకోకు" అంది కూతురు.

ఆమెకు ప్రాణం లేచివచ్చింది. "నయం అవుతుందా అమ్మా?"

"తప్పకుండా నయం అవుతుంది."

"మా అమ్మే" అని పిల్లని ఒళ్లోకి తీసుకుంది; గట్టిగా కావిలించుకుంది. ఆమె వొళ్ళు గగుర్పొడిచింది. పాలు చేపుకు వచ్చినై. కళ్లునీళ్ళు కమ్మినై. రవిక తడిసింది. కన్నీళ్ళు వొలికినై.

"తప్పకుండా నయం అవుతుందా అమ్మా?" ఆతురతగా అడిగింది కూతుర్ని.

"ఊ"

"మా అమ్మే!" పరవశత్వంతో కళ్లు మూసుకుంది. హద్దులు సడలినై. అంచులు కరిగినై. కనుకొలుకులనిండా కన్నీరు. లోకమంతా జలమయం. ఆ జలమయంలో మర్రిఆకు, ఆ ఆకుమీద పసి పాప. కళ్ళు తెరిచేటప్పటికి మంచంలో పసివాడు శేషతల్పశాయిలా కనుపించాడు.

చలిగాలి వేసింది. గాలి తగలకుండా పసివాడికి గుడ్డ కప్పింది. బొట్టు బొట్టుగా మందు పోసింది. చంటివాడు చప్పరించాడు.

"చూశావటే అమ్మా, చిట్టిబాబు వేషాలు? ఏమీ ఎరగనట్టు కళ్ళు మూసుకొని గుటుక్కున తాగివేశాడు" అన్నది కూతురు.

ఆమె చిరునవ్వు నవ్వింది. కూతురు తల నిమిరింది.

గోడనున్న గడియారంటంగుటంగున గంటలుకొట్టింది.

ఆగడియారం తను కొత్తగా కాపురానికి వొచ్చి నప్పుడు కొన్నది. ఎంత కాలం గడిచింది. ఎన్ని మార్పులు వొచ్చినై! కాని అది మాత్రం ఒకేరకంగా తిరుగుతూవుంది. ఉదయం ఆరు గంటలనుంచి సాయంత్రం ఆరుగంటలు, సాయం త్రం ఆరుగంటలు మొదలుకొని మళ్ళీ ఉదయం ఆరుగంటలు ఈ విధంగా తిరుగుతూనే వుంది. మార్పు లేదు. అలవాటై అనుకోటమేగానీ, జీవితంలో మార్పుకీ కాలానికీ ఏమి సం బంధం! కాలం గడవటం అని అవసరంకొద్దీ అనుకుంటూాం గాని కాలానికి గడివటం అనేది ఎక్కడుంది? ఉన్నదేదో వుంది. అసలు కాలం అనేదే లేదు.

తన భర్తకు ఆగడియారం అంటే చాలా యిష్టం, నమ్మకం. దాన్నిబట్టే నడిచారు. జీవితం అంతా. ఆయన బ్రతికి వున్నంతకాలం అదికూడా ఆయనకోసమే ఆడుతున్నట్టు ఆడేది. ఇప్పుడు తనకోసమే తను ఆడుతున్నట్టు నటిస్తూవుంది. ఎంత వంచన! ఇతరులను ఇంత వంచించి బ్రతకపోతేవేమో! అది గంటలు కొట్టినప్పుడల్లా "నాకోసమే నేనుఆడుతున్నాను. నా కోసమే నేను ఆడుతున్నా" అంటున్నట్లు వినిపిస్తుంది. తనకి తన భర్తను జ్ఞాపకం చేస్తుంది. ఆయనవొట్టి అమాయ కుడు. అందర్నీ ఇట్లాగే నమ్మేవాడు. అందరికోసం తను పని చేస్తూ వుండబట్టి ఇప్పుడు ఏమనుకొని ఏమి ప్రయోజనం!

"ఏమిటమ్మా ఆలోచిస్తున్నావు?" అని అడిగింది కూతురు.

అందరూ తనకోసమే పనిచేస్తున్నారు అనుకునేవాడు. ఇంతమోసం వుంటుందని ఆయనకేం తెలుసు అయినా.

"ఏమీ లేదమ్మా" అని చెప్పింది ఆమె. కాని కూతురు ఆమె మాటలు నమ్మినట్టులేదు.

"నువ్వు కాసేపు పడుకో అమ్మా" అంది.

"నా పడక్కి ఏమొచ్చిందిలే తల్లీ!"

"నిన్నకూడా నిద్దర లేదు."

"పరవాలేదులే అమ్మా"

"మాకు జబ్బుచేస్తే నువ్వు చూస్తావు. నీకుజబ్బుచేస్తే ఎవరు చూస్తారమ్మా?"

"భగవంతుడు" అనబోయింది. కాని కూతురు "నిన్ను చూసే భగవంతుడు నన్ను మాత్రం చూడడటే" అంటుందేమోనని, ఆపుకొని "నువ్వు పడుకో అమ్మా" అన్నది. ఈ జవాబు కూతురుకి నచ్చలేదు. "చిట్టిబాబుని నేను చూస్తాగా నువ్వు పడుకో అమ్మా" అన్నది. "వొద్దుగాని నువ్వు వెళ్ళి పడుకో"

"అబ్బ నాకు నిద్దర రావటంలేదే" అంది కూతురు. అని మెదలకుండా కూర్చుంది. ఈలోగా ఏమీ ఆలోచించిందో, కాసేపయిన తరువాత మళ్ళీ అందుకుంది.

"చూడమ్మా, చిట్టిబాబుకి ఇంత జబ్బు చేసిందా?

మనం కాబట్టి సరిపోయింది. నాన్నగారేవుంటే— ఎంత గందరగోళపడేవారో" అన్నది.

ఆమె మాట్లాడలేదు. ఒక పెద్ద నిట్టూర్పు విడిచింది. కూతురు చెప్పింది నిజం. పిల్లలకు కొంచెం జబ్బుచేస్తే ఆయన మనిషిలావుండేవారు కాదు. తను కంగారు పడేవారు. తనకు కంగారు పెట్టేవారు. ఇల్లంతా కంగారు కంగారు చేసేవారు.

గడియ గడియకీ "నయం అవుతుందా?" అని తనని అడిగేవారు. బిక్కమొహం పెట్టుకొని దీనంగా అడిగేవారు. ఆయన్ని చూస్తే తనకు జాలి వేసేది. లాలించ బుద్ధయ్యేది.

"నయం అవుతుంది" అని చెప్పేది తను.

"తప్పకుండా నయం అవుతుందంటావా?" అని అడిగే వారు. కాస్త అనుమానంగా చెపితే యేమైపోతారో అని తనకు భయంవేసేది. "తప్పకుండా నయం అవుతుంది" అని చెప్పేది.

"నిజం చెప్పు" అని అడిగేవారు.

తను నిజం చెప్పాలట!

"నిజమేనండి. తప్పకుండా నయమవుతుంది. నామాట అబద్ధమేమో తెల్లవారేటప్పటికిచూడండి. తగ్గకపోతే అప్పుడు అడగండి" అని తనతో చెప్పించుకొనిగాని వొదలేవారు కారు.

తనకు యీ యిద్దరు బిడ్డల సందునా ఒకకొడుకు పుట్టి పోయాడు. ఆ రోజుల్లో ఆయన ఎంత బాధపడ్డాడు. తనకు

ఆస్పత్రిలో చేరటం యిష్టంలేదు. వాళ్ళకు కాన్పు చెయ్యటం తెలుసుగాని పసికూనల్ని పెంచటం తెలియదు. ఆహారం పెట్టనివ్వరు. ఎంత చలిగాలి వీస్తున్నా సరే, తలుపులన్నీ బార్లగా తీసి వుంచుతారు. అందుకని తనకు ఆస్పత్రికి వెళ్ళటం ఇష్టంలేదు. ఆయనకు ఆస్పత్రి అంటే నమ్మకం. డాక్టరు అంటే నమ్మకం. ఆయనకోసం చేరింది. ఆ కాన్పు చాలా కష్టం అయింది.

ఆస్పత్రిలో చేరటమే మంచిదయింది అనిపించింది తనకు. కాని ఆరో రోజు పిల్లవాడుపోయాడు. ఆయన దుఃఖం ఏం చెప్పను! ఆస్పత్రి ఆవరణలో ఆ పెద్దచెట్టుక్రింద ఒంటరిగా దిగాలుపడి కుంచున్న ఆయన్ను చూస్తే కడుపుతరుక్కుపోయింది. తను ధైర్యం చెప్పి యింటికి తీసుకురావలసి వచ్చింది.

"ఆస్పత్రికి వెళ్ళకుండా వుంటే బ్రతికేవాడేమో" అన్నారు. వెళ్ళటమే మంచిదయిందని తాను యెంతో సర్ది చెప్పింది. కాని ఆయన మనస్సుకి కలిగిన గాయం మాన్పలేకపోయింది.

"ఇటువంటివన్నీ మనకే జరుగుతయ్యెందుకనో!" అన్నారు.

"మనకే ఎందుకు జరుగుతయ్యిలెండి, మన కష్టాలు గనక మనకు తెలుస్తున్నయి" అన్నది తను. తన ప్రవర్తన ఆయనకి ఆశ్చర్యం కలిగించింది. ఇంత మొండి మనస్సేమా

అనుకున్నారో ఏమో. పాపం ఆయనకేం తెలుసు తన బాధ. మనస్సులో తను పడిన బాధ ఆయన చూచి వుంటేనా!

* * *

దీపం వెలుగుతూవుంది. కొడి పెరుగుతూవుంది. దీపం తన్ను తాను హరించుకుంటూ లోకానికి వెలుగునిస్తూవుంది. కొడి తాను పెరుగుతూ కాంతిని తగ్గిస్తూవుంది. కొడి స్వభావం దీపానికి తెలుసు. కాని దాన్ని సృష్టించుకోకుండా ఊరుకోదు; ఆ సృష్టివల్ల తనకు ప్రాణాపాయం కలిగినా సరే మెరుగూ బాధగూ లేకుండా చిరకాలం బ్రతికిందానికంటే కదులుతూ వెలుగుతూ ఆనందంగా ఒక క్షణం బ్రతికినా చాలు. అందుకు తన్ను తాను కాల్చుకుంటుంది. కొడి కట్టించుకుంటుంది. ప్రాణంమీదకు తెచ్చుకొంటుంది. జీవితం క్షణభంగురం చేసుకుంటుంది.

దీపం కుంకుమబొట్టు అంది. వొత్తి నూనె అందటం లేదు అనుకుంది ఆమె. లేచి పాదుల్లో నీళ్ళుపోసినట్లు ప్రమిదెలో నూనె పోసింది. మెదలకుండా వెళ్లి పసివాడిదగ్గర కూర్చుంది. వాళ్లో మార్పు కనిపించింది. కదిలాడు. ఒక్క కదలికమేనా? గుప్పెట మూస్తున్నాడు. తెరుస్తున్నాడు. ఆమె చూచింది. "చూశావా అమ్మా, బాబు యేం చేస్తున్నాడో" అన్నది కూతురుతో సంతోషం పట్టలేక.

"ఆడుకుంటున్నాడే" అన్నది కూతురు.

తల్లి పసివానిచెయ్యి నిమురుతూ కూర్చుంది. ఆమె చూపుడువేలు తన గుప్పెట్లో పట్టుకున్నాడు పసివాడు. వొదలడు. ఆమె వొదిలించుకోవాలనిలేదు. అలాగే కూర్చుంది.

పసివాడు వున్నట్లువుండి కళ్ళు తెరిచాడు. ఎంత తెలివిగా చూశాడని! తల్లిని గుర్తుపట్టినట్లే చూశాడు. యుగయుగాలనుంచీ ఆమెకోసం వెతుకుతున్నట్లూ, నేటికి వాడి కోర్కె తీరినట్లు చూశాడు. తనకళ్ళు తెరిచింది. ఆమెని చూట్టానికి అన్నట్లు చూశాడు. ఆమె కంటపడగానే వాడికళ్లు మిలమిలా మెరిసినై. తమలో తాము నవ్వుకున్నై.

"ఏరా నా తండ్రీ! ఏమిట్రా? దేన్నిచూచుకొనిరా ఈ మురిపెం?" అని అడిగింది ఆమె.

"అమ్మరా" అని జ్ఞాపకం చేసింది వాడి అక్క. వాడు కులికాడు. ఆ కులుకులో అమ్మ చెయ్యి వొదిలాడు. గుప్పెట మొహానికేసి రుద్దుకున్నాడు.

"ఛీ, ఛీ, ఛీ, ఛీ" అని వాణ్ణి నవ్వించటానికి ప్రయత్నించింది వాళ్ళ అక్క.

నిజంగా వాడు నవ్వాడు. ఆ నవ్వుకి ధ్వనిలేదు. వాడు బయటికి నవ్వలేదు. లోపలే నవ్వుకున్నాడు. మబ్బుపట్టిఉరము కుండా తేలిపోయినట్టువుంది వాడి నవ్వు. లోపల నవ్వుకున్న ఆ నవ్వుకి వాడి వొళ్లంతా నవ్వింది. డొక్కలు ఎగరవేశాడు. వుండేలుబద్దకుమల్లేపైకి లేచాడు 'ఊ' అంటూ.

"ఊరుకోరా తండ్రీ, పడుకో" అని బతిమాలిందితల్లి.

"చూశావా అమ్మా. నామాట నమ్మకపోతివే" అంది కూతురు.

"ఏమిటి తల్లీ!"

"బాబుకి నయం అయింది."

ఆమె వొళ్లు ఝల్లుమన్నది. నిరాకారంగా ఒళ్లంతా వ్యాపించివున్న ఆమె భయపడటానికి ఆకారం ఏర్పడింది.

"నయం అవుతుందా తల్లీ!" గద్గదస్వరంతో అడిగింది.

"ఓ" అన్నది కూతురు.

"తప్పకుండా నయం అవుతుందా!"

"తప్పకుండా నయం అవుతుందే."

"నిజంగానా!" అని అడగబోయింది. మాటనోటిదాకా వచ్చింది. భర్త జ్ఞాపకం వొచ్చాడు. ఆయన తన్నువిధంగానే అడిగేవారు. ఆమెకు లజ్జ కలిగింది. శరీరం రసవాహినిగా మారింది.

భర్త కనిపించాడు.

ఆమె కొత్త పెళ్ళికూతురైంది.

"కులాసాగా వున్నావా!" అని అడిగాడు.

"మీకు తెలియదూ!"

"తెలుసు."

"అవిటి బ్రతుకైనది అన్నిటికీ."

"అలా అనుకోకు."

"దేనిమీద ఆశపెట్టుకుని అనుకోకుండా వుండేది!"

"నేను చెప్పింది మరచిపోయావా!"

"ఏమిటి"

"కష్టమనీ, సుఖమనీ, చావనీ, బ్రతుకనీ-ఇవన్నీ పెట్టుకోకూడదు. ఈ ప్రపంచంలో ఒక మనిషి కష్టపడటం, సుఖ

పడటం, పుట్టడం, చావటం యివేవీ చెప్పుకోతగ్గ విషయాలు కాదు. అంటీఅంటకుండా బ్రతకటమే జీవితాన్ని జయించటం"

"అవును"

"ఏమిటి అవును?"

"జ్ఞాపకం వుంది."

"జ్ఞాపకం వుందంటే చాలదు. నీవు జ్ఞాపకం ఉంచుకునే దానివి. అది జ్ఞాపకం వుండేదీ-ఈ భేదం ఉన్నంతకాలంచిక్కే. నీవే జ్ఞాపకం. జ్ఞాపకమే నువ్వు కావాలి."

"నేనే జ్ఞాపకం, జ్ఞాపకం నేను."

అతడు అంతర్ధానం అయ్యాడు. రసవాహిని శరీరంగా మారింది. దీపం గుప్పుమంది. కాని ఆరలేదు కొడి పెరిగింది. కాని విరగలేదు. ఆమె చూచింది. కాని దృష్టి నిలువలేదు. అదొక దీపం, దానికొక వొత్తి, వొత్తికొక కొడి. ఇదొక మంచం, దానిమీద గుడ్డలు, గుడ్డల్లో పసివాడు, వాడికి జబ్బు, ఎదురుగా కూతురు, కూతురుకి ఎదురుగా తను, ఇల్లా దేనికి దాన్ని చూడలేకపోయింది. ఇవన్నీ కలిస్తే యేమవుతుందో అదే జీవితం అనిపించింది. అదేదో ఒకటి ఉందనిపించింది.

కూతురు కునుకుతూవుంది.

"తల్లీ!" తల్లి లేపింది.

కూతురు బరువుగా రెప్పలు తెరిచింది.

"పడుకో అమ్మా. నిద్దర కాయలేవు."

కూతురు కళ్ళునులుపుకొని 'కాస్తనే' అంది.

"వినమ్మా. జబ్బు చేస్తుంది."

"మరి నీకో?"

"నేను పెద్దదాన్ని"

"నేను మాత్రం పెద్దదాన్ని కాదటే. చూడు, బాబు కంటే ఎంత పెద్దదాన్నో" అని మంచంమీదనుంచి లేచి నుంచుంది.

"పెద్దతనం అంటే అదికాదు తల్లీ"

"మరింకేమిటి?"

"నువ్వు నిజంగా పెద్దదానవైతే అప్పుడు తెలుస్తుంది"

కూతురు మాట మార్చింది. "బాబు ఎంచక్క నిద్దర పోతున్నాడే" అన్నది.

"వాడికి వాళ్ళనాన్న గుణం వచ్చింది."

"నాకో?"

"అమ్మగుణం"

కూతురుకి పడుకోబుద్ధయింది

అల్లికి అర్థం అయింది.

తనలో తాను నవ్వుకుంది. నా తల్లిదీ వాళ్ళ నాన్న గుణమే అనుకుంది.

కూతురు పడుకుంది. శాలువా కప్పుకుంది. మధ్యలో యేమి జ్ఞాపకం వచ్చిందో "నేను అన్నట్టు అయింది. చిట్టి బాబుకి నయం అవుతుంది అన్నాను. అయింది. రేపు నా బాబుకి నేనే నీళ్ళు పోస్తా కాళ్ళమీదపడుకోబెట్టుకొని. రేపు నాకు సున్నివుండలు చేసిపెట్టవటే!"

మాట్లాడుతూ మాట్లాడుతూనే నిద్రపోయింది. పిల్లల పని అంతే.

ఆమె పసివాడికి కప్పినగుడ్డ సర్దింది.

వొంటిమీద చెయ్యివేసి చూచింది. బుగ్గలు నిమిరింది. ఆలోచనలో పడింది. తన తండ్రి... తన తల్లి ...తన అన్నలు అన్నల పెళ్ళిళ్ళయి తన పెళ్లి కాకముందే తండ్రి మరణించాడు. తండ్రి గతించగానే అన్నలు వేర్లు పడ్డారు. వాళ్ల జీవితాలు వేరైనై. తల్లినీ, తననీ పరాయివాళ్లని చూచినట్లు చూసేవారు. తన తల్లి తనమీద ఆశపెట్టుకొని జీవించింది. తనని ఒకాయన చేతుల్లో పెట్టి తప్పుకుంటాననేది. తనకు వివాహం అయింది. అప్పటినుంచీ తనకడుపున కాయపడితే చూడాలని ఆశపడేది. అంతకంటే ఏకోరికా లేదనేది. తనకు కూతురు కలిగింది. మలిచూలు మగబిడ్డ అని ఆశపడేది. మనమరాలి పెళ్లి చూడాలని ఆశపడేది. అంతకంటే ఏ కోరికా లేదనేది. కాని అప్పటిదాకావుంటే మునిమనమణ్ణి చూడాలని తప్పకుండా ఆశపడేది. ఆశకు అంతులేదు. జీవితానికి పునాదే ఆశ. జీవించటం అంటేనే ఆశపడటం. ఆశాజ్యోతి సర్వకాల సర్వావస్థలయందూ వెలుగుతోనే ఉంటుంది. తన భర్త అంటూ వుండేవాడు. "దేనికోసం బ్రతకటం అనే ప్రశ్న అర్థంలేని ప్రశ్న. బ్రతకటమే ఆనందం."

కొడి రాలింది. దీపం మెరిసింది. మెరవటంలో కొలనులోని కలువపువ్వులా మెరిసింది. భళ్లున తెల్లవారింది.